

**SATU VIRTALAN VALTUUSTOALOITE KOSKIEN LAPPEENRANNAN
KEHITYSVAMMAISTEN ERITYISHUOLLON PALVELUJA**

350/012/2009

KH § 370

Valtuustoaloite 11.5.2009:

"Esitys:

Esitän, että Kuusaalle sijoitettujen erityishuollon 13 lappeenrantalaisen kehitysvammaisen laitoshoidon, asumispalvelut ja muut palvelut ryhdytään tuottamaan mahdollisimman pian Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitoksen ja että sitä varten Lappeenranta selvittää yhdessä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa:

- voidaanko palvelut tuottaa jo vuonna 2010 tai millä aikataululla
- millaisia näiden palvelujen kustannussäästöjä itse tuotetuissa saadaan verrattuna ostopalveluihin
- voiko Lappeenranta rakentaa tai saneerata jo olemassa olevat kiinteistöt ja tilat mainittuja palveluja varten ja vuokrata niitä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitokselle
- voidaanko tällaiseen hankkeeseen saada valtionavustusta ja muuta avustusta

Esitän, että selvitys teetetään mahdollisimman pian.

Perustelut:

Lappeenranta on tehnyt tälle vuodelle 2009 palvelusopimuksen Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymän kanssa erilaisten palveluiden ostamisesta 13 kehitysvammaiselle lappeenrantalaiselle. Sopimus sisältää optiosopimuksen tuleville vuosille. Option käytöstä on ilmoitettava 4 kuukautta ennen sopimusajan päättymistä. Ajallisesti näyttää ehkä mahdottomalta toteuttaa palveluita omassa sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitoksessamme vielä ensi vuonna toki sen kuitenkaan olevan poissuljettua.

Lappeenrannan sosiaali- ja terveyshuollon kustannukset sekä erityissairaanhoidon kustannukset muodostavat hyvin ison osan kaupungin menoista. Näille toimialoille kohdistuu siten kustannussäästöpainetta joka vuosi ja niihin tulee myös etsiä ja hakea säästöjä palveluistamme kuitenkaan tinkimättä. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden keskuslaitokselta haetaan myös osin näitä kustannussäästöjä ja piirin toimintaan kohdistuu kaikin puolin suuret positiiviset odotukset.

Lappeenrannan kaupunki ostaa palveluja Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymältä Kuusaan keskuslaitokseen sijoitetuille

vaikeasti kehitysvammaisille lappeenrantalaisille. Vuonna 2008 palveluja on ostettu 11 henkilölle ja vuonna 2009 Lappeenranta-Joutseno -kuntaliitoksesta johtuen palvelutarve on 13 henkilölle. Kuusaalle sijoitetut kehitysvammaiset ovat iältään yli 40-vuotiaita vanhimman ollessa yli 70-vuotias. Näistä henkilöistä tällä hetkellä 3 on sijoitettuna asumispalveluihin ja 10 laitospaikoille.

Vuonna 2008 11 kehitysvammaisen ostopalvelut ovat maksaneet Lappeenrannalle 790 674 euroa ja vuonna 2009 on varauduttu ostamaan 13 kehitysvammaiselle vastaavia palveluja 967 720 eurolla. Palvelujen kustannukset ovat jakautuneet vuonna 2008 seuraavasti:

Laitoshoito	676 346 euroa
Asumispalvelut	95 432 euroa
Työtoiminta	12 019 euroa
Päivätoiminta	5 450 euroa
Tulkkipalvelut	180 euroa
Poliklinikka ja neuvolatoiminta	1 247 euroa
Yhteensä	790 674 euroa

Palvelujen hinnaksi tulee arviona esitetyn mukaisesti vuodelle 2009 keskimäärin 74 440 euroa per kehitysvammaisen. Summa on valtavan suuri. Olettaen Lappeenrannan kaupunki olisi pystynyt ja nyt sosiaali- ja terveystoimi pystyisi tuottamaan vastaavat palvelut näille kehitysvammaisille kuntalaisilleen huomattavastikin halvemmalla ja samalla työllistäisi omia kuntalaisiaan.

Lappeenrannan Honkakodin kehitysvammaisten yksikön asukasmäärän 20 paikkaa kohden tarvitaan 19 työntekijää. Tästä voimme karkeasti laskea kehitysvammaisten yksikköön tarvittavan yksi työntekijä per asukas, kun työtä tehdään keskeytymättömässä kolmivuorossa. Näin ollen hoitohenkilökuntaa tarvittaisiin 13 työntekijää ja lisäksi lääkäripalvelut 13 kehitysvammaista kohden. Pienkustanteisten työtoiminnan ja päivätoiminnan ym. vaikutuksena voidaan karkeasti käyttää vuoden 2008 kustannuksia Kuusaan ostopalveluista per asukas. Esitetyillä tiedoilla voisimme karkeasti arvioiden saada nämä palvelut Lappeenrannalle itse tuotettuna ilman kiinteistön aiheuttamia rakentamiskustannuksia ehkä jopa 200.000-300.000 euroa edullisemmin joka vuosi.

Hyötynä tästä olisi myös omalle sosiaali- ja terveystoimille työllistävä vaikutus, niin mahdollisessa rakentamisvaiheessa kuin hoitohenkilökunnan ja kiinteistöhuollon ylläpitämisessä. Viime vuosina ainakin joidenkin toimialojen hoitohenkilökunnan palkkaaminen Lappeenrantaankin on ollut hankalaa. Jos näin on edelleen, tulisi laskea onko kehitysvammopalvelujen tuottaminen omassa sosiaali- ja terveystoimissamme sittenkin kannattavampaa, vaikka työpalvelut ostettaisiin omaan palveluyksikköön osittain paikalliselta yksityiseltä hoitoalan yritykseltä. Imatralla vuonna 2008 aloittanut Villa Karelia, joka on erityishuollon piirin kehitysvammaisille nuorille tarkoitettu yksikkö, herätti ilmeisesti kuitenkin positiivisesti reippaan työnhaun ja työntekijöiden

rekrytoinnissa ei ollut vaikeuksia.

Sinänsä vaikka Kuusaan keskuslaitoksen tuottamassa hoidossa ei laadullisesti vikaa olisikaan, omalla paikkakunnalla lähellä tuotetun kehitysvammaisten hoidon laadun valvonta olisi myös helpompaa.

Käsitykseni mukaan tällainen kuntayhtymän hanke olisi sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämissuunnitelmaan (KASTE) mukainen hanke, johon olisi mahdollista saada valtionavustusta.

Lappeenrannalla on olemassa Lappeenrannan perintökaarenvarat -niminen rahasto, jonka "tarkoituksena on edistää vanhusten ja vammaisten selviytymistä sekä tukea omaisia". Lappeenrannan ja Joutsenon kuntaliitoksen myötä Lappeenrannan sosiaali- ja terveyslautakunta on esittänyt, että Joutsenon vanhustyön testamenttirahasto ja sen varat yhdistetään Lappeenrannan perintökaarenvarat -rahastoon. Joutsenon vanhustyön testamenttirahaston rahavarat olivat 31.12.2008 yhteensä 419.918,80 € ja Lappeenrannan perintökaaren varat 147.156,40 €. Rahaston käytöstä päättäisi Lappeenrannan sosiaali- ja terveyslautakunta rahaston sääntöjen mukaan. Myös se tulee selvittää onko myös kyseisestä rahastosta mahdollista saada kehitysvammaisille tarkoitettua uuden kiinteistön rakentamiseen tai kalusteiden ym. hankintaan tukea.

Etelä-Karjalan jotkin muutkin kunnat ovat ostaneet vastaavasti kehitysvammaisille kuntalaisilleen palveluja Kuusaan erityishuollon kuntayhtymältä. Sote-piiriin myötä Lappeenrantaan rakennettu yksikkö voisi tarjota palvelut sote-piiriin kuuluvien muidenkin kuntien kehitysvammaisille.

Palvelujen tuottamista kustannuksineen tulee miettiä pidemmälle tulevaisuuteen, ei siten, että asia tyrmääntyisi alkumetreillä yksistään siihen, että rakennuskustannukset aiheuttavat isohkon kustannuserän. Kaupungin tulee ottaa selvitykseen myös se mahdollisuus, että kaupunki suunnittelee ja rakentaa kiinteistön itse siten, että näitä töitä ei teetetä ulkopuolisella konsultilla ja rakennusliikkeellä, vaan kaupunki käyttää omia olemassa olevia työntekijöitään tai palkkaa siihen työntekijät. Hyvällä hankkeen suunnittelulla ja työnteolla rakentamisessa kuin suunnittelussa saisimme tälläkin tavalla kaupungille kustannussäästöjä, kun suunnittelua ja rakentamista ei teetetä "ostopalveluna" voittoa tuottavilla konsulteilla ja rakennusliikkeillä."

Sosiaali- ja terveystoimen ja Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimen lausunto 30.6.2009:

"Satu Virtalan valtuustoaloitteesta on pyydetty lausunto sekä Lappeenrannan kaupungilta että Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystoimilta. Lausunto valtuustoaloitteeseen on valmistelu yhteistyössä molempien tahojen kanssa.

Satu Virtalan esitys:

”Esitän, että Kuusaalle sijoitettujen erityishuollon 13 lappeenrantalaisen kehitysvammaisen laitoshoidon, asumispalvelut ja muut palvelut ryhdytään toteuttamaan mahdollisimman pian Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirissä ja että sitä varten Lappeenranta selvittää yhdessä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirin kanssa:

- voidaanko palvelut tuottaa jo vuonna 2010 tai millä aikataululla
- millaisia näiden palvelujen kustannussäästöjä itse tuotettuna saadaan verrattuna ostopalveluihin
- voiko Lappeenranta rakentaa tai saneerata jo olemassa olevat kiinteistöt ja tilat mainittuja palveluja varten ja vuokrata niitä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveyspiirille
- voidaanko tällaiseen hankkeeseen saada valtionavustusta ja muuta avustusta.

Esitän, että selvitys teetetään mahdollisimman pian”.

Satu Virtalan esille tuomat näkökohdat Lappeenrannan ja laajemmin koko maakunnan kehitysvammahuollon palvelurakenteen uudistamiseksi ovat ajankohtaisia Etelä-Karjalan kuntien ja parhaillaan rakentuvan sosiaali- ja terveyspiirin näkökulmasta.

Valtakunnallisesti asuntonministeri Jan Vapaavuoren asettama työryhmä on linjannut kehitys- ja vaikeavammaisten tulevien vuosien asumista. Tavoitteeksi on asetettu, että laitospaikkoja vähennetään neljäsosaan nykyisestä. Nykyisin laitoshoidossa asuu noin 2000 kehitys- ja vaikeavammaista henkilöä ja vuonna 2015 heitä on arvioitu olevan noin 500. Tavoitteena on rakentaa vuosittain keskimäärin 600 asuntoa valtion tuella.

Kuusaan kuntoutuskeskukseen asumis- ja laitospalvelujen piiriin on Etelä-Karjalasta viime vuosina sijoittunut kehitysvammaisia henkilöitä ensisijaisesti vaativan hoidon ja yksilöllisen palvelutarpeen perusteella. Etelä-Karjalassa ei ole kaikilta osin ollut tarjolla pienille erityisryhmille tarkoitettuja palveluja. Ensisijainen vaikeus on ollut lääkäri-, kuntoutus- ja mielenterveyspalvelujen saannissa. Lähivuosien merkittävä haaste kehitysvammaisten erityishuollossa on edelleen laadukkaiden asiantuntijapalvelujen järjestäminen.

Pienten erityisryhmien palvelut on jatkossakin tarkoituksenmukaista tuottaa Etelä-Karjalaa laajemmalla väestöpohjalla. Lisäksi Kuusaalla on asumispalvelujen piirissä yksittäisiä kehitysvammaisia henkilöitä, joiden kohdalla ei 1990-luvulla tehty ns. pakkosiirtoja. Pääosin kunnat ovat kuitenkin mahdollistaneet kehitysvammaisten henkilöiden asumisen omassa kotikunnassaan. Kymenlaakson erityishuollon kuntayhtymästä irtaantumisen myötä kuntien kehitysvammaisille henkilöille tarjoamat palvelut ovat selkeästi laajentuneet ja monipuolistuneet. Tehdyn rakennemuutoksen myötä kehitysvammaisten henkilöiden asumisen painopiste on jo tällä hetkellä Etelä-Karjalassa avohoidossa.

Kehitysvammaisten asumisen uudistamiseksi ja palvelujärjestelmän laadun kehittämiseksi yhteistyötä Kymen erityishuollon kuntayhtymän kanssa on edelleen tarkoituksenmukaista jatkaa. Kevään 2009 aikana Kymen erityishuollon kuntayhtymässä on käynnistyt Asumisen uudistaminen 2009 -2012 -projekti yhteistyössä Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksen (ARA) kanssa. Projektin avulla etsitään yhdessä eri tahojen kanssa laadukkaita ja taloudellisia ratkaisuja kehitysvammaisten asumiseen. Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteille on tarjottu mahdollisuutta olla mukana tässä hankkeessa.

Projektissa on tarkoitus kartoittaa maakuntien kehitysvammaisten asumisen laadun nykytilanne ja palvelutarpeet sekä tehdä yhteistyössä eri tahojen kanssa konkreettinen suunnitelma toimenpiteistä ja eri vaihtoehdoista, joilla asumisen uudistaminen toteutetaan. Hankkeen toteutuksessa on tarkoitus hyödyntää myös olemassa olevia teknologiahankkeita.

Yhteisen näkemyksemme mukaan ARA:n tarjoama asiantuntija-apu kehitysvammaisten henkilöiden asumisen uudistamiseksi kannattaa hyödyntää edellä esitetyn yhteistyöhankkeen muodossa. Samoin pienten erityisryhmien palvelut kehitysvammahuollossa on jatkossakin tarkoituksenmukaista järjestää erityishuoltopiirien yhteistyönä, koska Etelä-Karjala ei yksin pysty tuottamaan näitä palveluja.

Toteutuessaan Asumisen uudistaminen 2009 – 2012 -projekti palvelee myös Satu Virtalan tekemän valtuustoaloitteen lähtökohtia."

Kehitysvammahuollon järjestämisvastuu siirtyy 1.1.2010 kaikilta osin Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteille.

(AK)

Kj Kaupunginhallitus merkitsee aloitteen ja siihen annetun lausunnon tiedoksi. Samalla kaupunginhallitus toteaa, että aloitteessa esitetyt näkökohdat selvitetään yhteistyössä Etelä-Karjalan sosiaali- ja terveystieteiden kanssa kehitysvammahuollon palvelurakenteen uudistamistyön sekä Asumisen uudistaminen 2009-2012 -projektin yhteydessä.

Asia saatetaan tiedoksi kaupunginvaltuustolle.

Kh Hyväksyttiin.